

Impactul aderării asupra comerțului exterior

- experiența noilor state membre -

Statistica schimburilor comerciale internaționale de bunuri reprezintă un element important atât în calculul balanței de plăți, a Produsului Intern Brut (PIB), cât și pentru realizarea de studii economice pe termen scurt, la nivel național și internațional. Datele statistice de comerț exterior sunt elemente importante luate în calcul de către Guvern atât pentru stabilirea politicilor comerciale globale, cât și pentru generarea inițiativelor privind noile piețe de comerț. Aceste statistici mai sunt utilizate și de către asociațiile din diverse ramuri ale economiei naționale, organizații internaționale sau firme și companii private pentru monitorizarea și explorarea de noi piețe și găsirea de oportunități de dezvoltare.

Legislația Uniunii Europene (Regulamentul Parlamentului și Consiliului European nr.638/2004) privind statisticile comunitare de comerț cu bunuri între Statele Membre, prevede realizarea unor statistici distincte pentru comerțul intracomunitar pe baza sistemului statistic Intrastat și respectiv, pentru comerțul extracomunitar pe baza sistemului statistic Extrastat.

Începând cu 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană, sistemul actual de realizare a statisticilor de comerț exterior, bazat în principal pe informațiile din declarațiile vamale de export și import, se modifică ca urmare a eliminării obligației de întocmire a declarațiilor vamale pentru bunurile care circulă între România și celelalte State Membre ale Uniunii Europene efectuându-se trecerea pe sistemul statistic de comerț intracomunitar cu bunuri (Intrastat) pentru asigurarea informațiilor statistice solicitate de regulamentele europene în domeniu.

România va trebui să aplice politica comercială comună a UE, care constă în tariful vamal comun, schema de preferințe generalizate (SGP) a UE, măsurile de apărare comercială și acordurile preferențiale comerciale și de cooperare încheiate cu țările terțe.

În acest context trebuie analizată experiența noilor țări membre în perioada de pre aderare dar mai ales post aderare.

Caracteristicile generale ale **comerțului exterior** al țărilor care au aderat în 2004, înainte și după aderare, au fost rezultatul acțiunii unor factori administrativi și economici legați de procesul aderării, dintre care se enumeră:

- **schimbări în tariful vamal.** Taxele vamale în relația cu UE au fost anulate, ceea ce a îmbunătățit considerabil relația comercială cu țările din cadrul Uniunii. Pe de altă parte, s-au introdus noi taxe cu țările UE impunând taxe mai mari sau măsuri severe de antidumping pentru bunuri din țările care nu aparțin Uniunii;

- **politici comune de comerț exterior în spațiul UE** față de statele nemembre, ceea ce a permis noi oportunități pentru noile intrate în Uniune. Adicional la regulile OMC s-au adăugat acorduri de liber-schimb ale UE cu state sau grupe de state. În același timp, s-a renunțat la acordurile cu țările nou intrate în Uniune cu alte țări, odată cu aderarea lor la UE.

- **fluxurile de ISD**. Acestea s-au concentrat preponderent spre investiții în industrie, ceea ce a condus la creșterea semnificativă a importurilor în anul 2004, urmată de temperarea ritmului de creștere în anul 2005. De remarcat faptul că, și în funcție de abordarea ISD nu doar ca vehicule pentru resurse financiare sau delocalizări productive, ci drept surse de evoluție a mediului de afaceri (management performant) și oportunități generate de accesul la o piață globală, evoluția balanței comerciale a înregistrat evoluții diferite în rândul celor 10 țări nou intrate. Astfel, doar în cazul Cehiei, în anul 2005 balanța comercială a înregistrat excedent, restul țărilor înregistrând deficite;

- **cererea** internă de investiții a crescut, concretizată, mai ales, în importuri de mașini și echipamente.

Pentru analiză, din cele zece noi țări membre, s-au ales spre exemplificare câteva țări, pentru a vedea tendința comerțului exterior pe total dar și orientarea acestuia pe zonele intra și extra UE.

Exporturilor de bunuri totale au înregistrat în anul integrării o majorare semnificativă în ceea ce privește ritmul de creștere, urmând ca în anul post aderării să se înregistreze o diminuare a acestuia, cu excepția Cehiei, Ungariei și Poloniei.

Evoluția exportului total de bunuri
- modificare procentuală față de anul anterior (%) -

	2003	2004	2005
Cehia	5,8	28,8	13,6
Estonia	11,1	19,3	29,1
Letonia	6,7	25,8	28,9
Lituania	12,0	21,4	27,0
Ungaria	4,4	17,2	12,5
Polonia	9,3	26,9	19,1
Slovenia	2,5	16,6	17,0
Slovacia	27,0	14,8	16,3

calculare CNP
EUROSTAT

Sursa:
pe baza datelor

Din analiza evoluției comerțului exterior s-a înregistrat o deplasare a **exporturilor din zona intra către zona extra UE**. În anul 2005 comparativ cu anul 2003. Este posibil ca acest fenomen să fi aparut ca urmare a integrării noilor țări membre în uniune și deci a utilizării sistemului tarifar specific Uniunii

Europene (TARIC) și a politicilor de comerț exterior aplicate de aceasta. Ungaria este țara în care ponderea exporturilor extra UE a înregistrat cea mai mare majorare cu 4,9 puncte procentuale, urmată de Estonia cu 4,6 puncte procentuale, Polonia cu 3,6 puncte procentuale și Cehia cu 2,1 puncte procentuale.

Structura exportului pe schimburile comerciale intra și extra UE

	2003		2004		2005	
	intra UE	extra UE	intra UE	extra UE	intra UE	extra UE
Cehia	86,4	13,6	86,0	14,0	84,3	15,7
Estonia	82,5	17,5	79,7	20,3	77,9	22,1
Letonia	78,1	21,9	77,6	22,4	77,1	22,9
Lituania	63,3	36,7	66,8	33,2	65,3	34,7
Ungaria	81,1	18,9	79,5	20,5	76,2	23,8
Polonia	80,8	19,2	79,1	20,9	77,2	22,8
Slovenia	67,4	32,6	66,2	33,8	66,3	33,7
Slovacia	84,5	15,5	84,9	15,1	85,4	14,6

Sursa: date EUROSTAT

Este de subliniat că în anul 2005, exporturile României în țările UE au reprezentat 67,6%, nivel comparabil cu Lituania și Slovacia țările cu contribuția cea mai redusă.

Este foarte posibil ca și în cazul României să se petreacă același fenomen începând cu anul 2007 când aceasta va adera la Uniunea Europeană mai ales că și în anul 2005 s-a înregistrat o majorare importantă a exporturilor extra UE de caa. 41%.

În anul 2005 cea mai mare pondere a exportului intra UE în PIB a deținut-o Slovacia cu 58,9%, urmată de Cehia și Estonia cu 54,1% și respectiv 45,6% iar cele mai mici ponderi le-au deținut Polonia și Lituania cu 23,1% și 24,6%.

Se remarcă faptul că cea mai mare pondere în PIB o au exporturile intra UE în comparație cu cele extra UE. După aderare, la țările analizate, se constată o tendință de majorare a ponderii în PIB a exportului de bunuri intra UE, excepție făcând Cehia și Polonia, în cazul cărora, s-a constatat o ușoară diminuare a ponderii acestora în PIB. În ceea ce privește ponderea exportului de bunuri extra UE în PIB, aceasta a crescut la toate țările menționate cu excepția Slovaciei.

Ponderea exportului de bunuri în PIB

- % -

	2003		2004		2005	
	Intra U.E.	Extra U.E.	Intra U.E.	Extra U.E.	Intra U.E.	Extra U.E.
Cehia	46,3	7,3	54,9	9,0	54,1	10,1
Estonia	40,5	8,6	42,3	10,4	45,6	12,9
Letonia	23,4	5,3	27,7	6,6	30,1	7,7
Lituania	20,3	14,0	22,3	13,7	24,6	16,0
Ungaria	42,1	9,7	43,7	11,4	43,7	13,0
Polonia	20,1	4,8	23,8	6,2	23,1	6,8
Slovenia	30,4	15,0	33,2	17,1	37,3	18,9
Slovacia	56,4	10,2	56,9	10,0	58,9	10,1

Sursa: date din prognoza de primăvară a Comisiei Europene

La nivelul anului 2005, comparativ cu țările care au aderat în anul 2004 la UE, gradul de convergență al exporturilor din România este mai ridicat aceasta exportând către UE cca 70% din exporturile totale.

Ca și în cazul exporturilor de bunuri și în ceea ce privește evoluția **importurilor de bunuri** în anul aderării, acestea au înregistrat ritmuri de creștere superioare celor realizate în anul anterior.

Totuși ritmurile de creștere ale importurilor au fost devansate în anii 2004 și 2005 de ritmurile de majorare a exporturilor, cu excepția Slovaciei.

Evoluția importului de bunuri

- modificare procentuală față de anul anterior(%) -

	2003	2004	2005
Cehia	6,3	23,0	9,7
Estonia	12,4	16,9	20,4
Letonia	7,7	23,1	22,6
Lituania	6,6	16,8	24,7
Ungaria	5,9	15,2	9,1
Polonia	3,2	19,5	12,6
Slovenia	5,5	16,7	13,9
Slovacia	13,8	19,0	20,0

Sursa: calcule CNP pe baza datelor EUROSTAT

În aceste condiții, aderarea din 2004, a adus modificarea structurii importurilor după zonele de proveniență ale acestora, în sensul majorării ponderii importurilor intra UE în defavoarea celor din extra UE.

Cele mai importante deplasări s-au manifestat în Republica Cehă, țară care înaintea aderării înregistra o pondere de 71,1%, în anul 2004 crește cu 8,9 puncte procentuale și cu încă 1,1 puncte procentuale în anul 2005, ajungând astfel la 81,1%. Și în Estonia unde ponderea comerțului cu țările membre UE s-a majorat în anul 2005 la 75,6% cu 11 puncte procentuale mai mult ca în 2003.

Structura importului pe schimburile comerciale intra și extra UE

	2003		2004		2005	
	intra UE	extra UE	intra UE	extra UE	intra UE	extra UE
Cehia	71,1	28,9	80,0	20,0	81,1	18,9
Estonia	64,6	35,4	73,1	26,9	75,6	24,4
Letonia	75,6	24,4	75,4	24,6	75,8	24,2
Lituania	56,3	43,7	63,3	36,7	58,8	41,2
Ungaria	63,2	36,8	67,0	33,0	67,4	32,6
Polonia	69,1	30,9	74,7	25,3	74,7	25,3
Slovenia	76,0	24,0	81,2	18,8	78,1	21,9
Slovacia	73,8	26,2	78,9	21,1	78,8	21,2

Sursa: date EUROSTAT

Și în celelalte țări s-au manifestat creșteri ale ponderii importurilor intra UE în importurile totale în primul an al aderării și menținerea sau o ușoară diminuare în anul următor. Doar Letonia și-a păstrat participarea practic constantă.

Trebuie remarcat gradul ridicat de convergență al importurilor celor 8 țări care au aderat în anul 2004 la UE în comparație cu România care la nivelul anului 2005 importa din UE numai 62,2% din importurile totale. Excepție face Lituania cu o pondere de numai 59%.

Comparativ cu anul 2003 în anul 2005 se constată o majorare a ponderii importurilor de bunuri intra UE în PIB la toate țările analizate cu precădere în Estonia cu 12,4 puncte procentuale, Cehia cu 10,5 puncte procentuale, Slovenia și Slovacia cu 9,3 puncte procentuale respectiv 9,2 puncte procentuale.

Evoluția ponderii importului de bunuri intra UE în PIB, în cazul țărilor analizate, a cunoscut o situație similară cu cea înregistrată în cazul exporturilor majorându-se la majoritatea țărilor. Ponderea importului intra UE, în general, s-a majorat în anul 2005 cu excepția Cehiei și Poloniei unde s-a manifestat o ușoară diminuare.

Ponderea importului de bunuri în PIB

- %-

	2003		2004		2005	
	Intra U.E.	Extra U.E.	Intra U.E.	Extra U.E.	Intra U.E.	Extra U.E.
Cehia	40,5	16,5	51,8	13,0	51,0	11,8
Estonia	45,7	24,8	54,5	19,6	58,1	18,4
Letonia	28,9	11,4	34,8	12,6	35,6	13,6
Lituania	34,9	22,9	38,6	20,2	40,8	24,7
Ungaria	36,3	21,2	40,1	19,9	40,7	17,4
Polonia	21,8	9,7	26,5	8,9	25,2	8,5
Slovenia	37,2	12,0	44,4	10,2	46,5	13,0
Slovacia	50,9	17,9	56,5	15,0	60,1	16,1

Sursa: date din prognoza de primăvară a Comisiei Europene

Ponderea importului extra UE în PIB s-a diminuat în cazul Cehiei, Estoniei, Ungariei și Poloniei în timp ce în ceea ce privește Letonia, Lituania, Slovenia și Slovacia aceasta a înregistrat o ușoară majorare.

În anul post aderării cele mai mari ponderi ale importului intra UE în PIB s-au realizat în Slovacia (60,1%), Estonia (58,1%), Cehia (51,0%). Țările cu o pondere relativ scăzută a acestui tip de import de bunuri în PIB au fost Polonia cu 25,2% și Letonia cu 35,6%.

Participarea României la Piața Unică Europeană, implicarea în negocierile comerciale multilaterale din cadrul Organizației Mondiale a Comerțului și alinierea la principiile și standardele Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică în domeniul investițional necesită schimbări ale cadrului de reglementare existent, în vederea dezvoltării unui mediu de afaceri predictibil și stimulat.

Prin aderarea României la UE, acesta va beneficia de o serie de instrumente de sprijinire a exportatorilor din Uniunea Europeană cum ar fi: furnizarea gratuită de informații și date (MADB, date statistice, tarif vamal), furnizarea gratuită de studii, sprijin direct acordat exportatorilor pentru eliminarea barierei netarifare din terțe țări, formularea și susținerea unei politici comerciale comune de apărare a intereselor exportatorilor din UE.

UE va susține accesul exportatorilor români pe piețele din afara zonei UE prin crearea unui cadru stimulat pentru comerțul internațional, în special în contextul negocierilor multilaterale sau bilaterale, respectarea efectivă a angajamentelor asumate de țările partenere în cadrul juridic reglementat internațional (după aderare), accesul la informații din baza de date privind condițiile de export și investiții în terțe țări, etc.